

Ansøgning fra Københavns Kommune om dispensation fra ligestillingslovens forbud mod forskelsbehandling

11. juni 2026
BRBS

Problemstilling

Københavns Kommunes Kultur-, Fritids- og Borgerserviceforvaltning vil afholde en skitsekonkurrence vedrørende opsætning af statue for indstiftelsen af Kvindernes Internationale Kampdag, hvor kun kvindelige kunstnere kan deltage.

Konkurrencen vil i udgangspunktet være i strid med ligestillingsprincippet i ligestillingslovens § 2, stk. 1, hvor det fremgår, at *"[i]ngen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af køn [...]"*

Forbuddet mod forskelsbehandling i § 2, stk. 1 har dog den væsentlige undtagelse, at en ressortminister inden for sit område – ved dispensation – kan give tilladelse til, at der gennemføres konkrete tiltag, som har til formål at opveje eller forebygge forskelsbehandling på baggrund af køn. Undtagelsen har hjemmel i ligestillingslovens § 3, stk. 1.

Københavns Kommune har på den baggrund ansøgt om dispensation fra ligestillingslovens forbud mod forskelsbehandling for at afholde en skitsekonkurrencen udelukkende med deltagelse af kvinder.

Sagens baggrund

Københavns Kommune, Kultur-, Fritids- og Borgerserviceudvalget traf i april 2026 beslutning om at afholde en skitsekonkurrence om opsætning af en statue til markering af Kvindernes Internationale Kampdag. Skitsekonkurrencens deltagere ønskes udvalgt på baggrund af et såkaldt *open call*, hvor kun kvindelige kunstnere skal have mulighed for at indsende forslag.

Det fremgår af kommunens dispensationsansøgning, at konkurrencens formål bl.a. er, *"at synliggøre kvinders bidrag til samfundslivet og skabe større kønsmæssig balance i det offentlige rum."*

Københavns Kommune refererer i sin ansøgning til en opgørelse, som viser, at kønsfordelingen blandt de 118 værker i kommunens monumentsamling, der er opsat siden år 2000, er som følger:

74	udført af mænd (dvs. ca. 63 %)
35	udført af kvinder (dvs. ca. 30 %)
9	ukendt (køn ikke registreret) (dvs. ca. 7 %)

I ansøgningen refereres i øvrigt til en opgørelse over hele monumentsamlingen (dvs. med værker opsat i alle år), samt til undersøgelser på nationalt plan. Her er

tendensen ligeledes, at kunst i det offentlige rum overvejende er skabt af mænd, mens kvindelige kunstnere er underrepræsenterede.

Det bemærkes dog, at der blandt alle de kunstværker, som Københavns Kommune har indkøbt i perioden 2022-2025, faktisk er en overvægt af kunstværker udført af *kvindelige* kunstnere. Dette fremgår af årsrapporten for 2025, fremlagt af Københavns Kommunes Råd for Visuel Kunst. Konkret har kønsfordelingen blandt de kunstnere, som Københavns Kommune har købt værker af, været som følger:

97	udført af mænd (dvs. ca. 43 %)
123	udført af kvinder (dvs. ca. 55 %)
4	udført af non-binære (dvs. ca. 2 %)

I kommunens kunstindkøb ses der altså i de seneste år en tendens til, at kvindelige kunstnere i højere grad vælges til end deres mandlige kollegaer. Det bemærkes, at de omtalte indkøb vedrører *samtlig*e kunstværker indkøbt af Rådet for Visuel Kunst i perioden, mens den data, som kommunen har fremlagt, specifikt vedrører *monument*er, og dermed har en større direkte relevans for skitsekonkurrencen.

Lovgrundlag

Ligestillingslovens formål er, jf. § 1, at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd, herunder lige muligheder i alle samfundets funktioner.

Det fremgår af lovens § 2, stk. 1, at ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på baggrund af køn (også kaldet "ligebehandlingsprincippet"). Efter § 2, stk. 2, foreligger der direkte forskelsbehandling, når en person på grund af køn behandles ringere, end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Det fremgår af § 3, stk. 1, i ligestillingsloven: "*Ressortministeren kan uanset bestemmelsen i § 2 på eget område tillade foranstaltninger til fremme af ligestilling, der har til formål at forebygge eller opveje forskelsbehandling på grund af køn.*"

Det fremgår af forarbejderne til § 3, stk. 1, at bestemmelsen tager sit udgangspunkt i retten til at indføre positive særforanstaltninger til fremme af lige muligheder for kvinder og mænd for EU's medlemsstater, som beskrevet i EF-traktatens art. 141 (den nugældende TEUF art. 157). Det fremgår endvidere, at ministerens bemyndigelse til at yde dispensation fra forbuddet mod forskelsbehandling er tiltænkt situationer, hvor det konkret forekommer nødvendigt at forskelsbehandle personer af forskelligt køn for at sikre reelt lige muligheder. Muligheden for at tillade positiv forskelsbehandling er altså tillagt ressortministrene med henblik på at sikre reel opfyldelse af lovens formål i henhold til § 1: At fremme ligestilling mellem kønnene. Det følger heraf, at initiativer konkret må fremstå proportionale og nødvendige i forhold til lovens formål, for at der kan ydes dispensation.

Praksis og anden relevant information

Under behandling af sagen er praksis vedrørende ligestillingsloven § 3 inddraget.

Kulturministeriet gav i 2019 og 2020 dispensation til hhv. Forbrændingen og CHART til at afvikle projekter med positiv særbehandling af kvinder, hvor der bl.a. blev lagt vægt på, at der var et tilstrækkeligt faktisk grundlag for særbehandlingen. Forbrændingen viste data på, at kun 2-17 % af alle optrædere på større danske festivaler i 2016 var kvindelige artister, og at 88 % af alle midler udbetalt af KODA i 2011 gik til mandlige medlemmer af organisationen. CHART viste, at kønsfordelingen blandt kunstnere repræsenteret på kunstmesser på verdensplan i 2014-2018 var 73% mænd, 27% kvinder, og at kønsfordelingen blandt kunstnere repræsenteret på *nordiske* kunstmesser i 2019 var: 70,5% mænd, 29,5% kvinder.

Da ligestillingslovens § 3, jf. forarbejderne, har sit udgangspunkt i TEUF art. 157 (som er udmøntet i den nugældende art. 3 i direktiv 2006/54), er det relevant for vurderingen at inddrage praksis fra EU-domstolen. De nedenstående domme er fremhævet i Miljø- og Ligestillingsministeriets vejledning nr. 9605 af 4. juli 2025 om mulighederne for at fravige ligebehandlingsprincippet.

I sag C-450/93 *Kalanke* fandt EU-Domstolen, at:

- Ordninger, der giver ét køn en *absolut og ubetinget fortrinsstilling* ved udnævnelse eller forfremmelse, hvor der er lige kvalificerede ansøgere fra begge køn, udgør en ulovlig fravigelse ligebehandlingsprincippet.

I sag C-409/95 *Marschall* fandt EU-domstolen, at:

- Ordninger, der giver ét køn en fortrinsstilling, *ikke* udgør en ulovlig fravigelse af ligebehandlingsprincippet, *såfremt* reglen garanterer, at *alle* ansøgere vurderes objektivt og konkret, og at der ses bort fra det ene køns fortrinsstilling, hvis en person af det andet køn er mere egnet til en opgave eller stilling.

Kulturministeriets vurdering

Indledende vurdering vedr. forbuddet efter ligestillingslovens § 2

Københavns Kommunes beslutning om at afholde et *open call*, hvor alene kvinder kan deltage, er omfattet af forbuddet mod forskelsbehandling i ligestillingslovens § 2, stk. 1, jf. stk. 2. Initiativet indebærer, at mandlige kunstnere afskæres fra deltagelse alene i kraft af deres køn og udgør dermed direkte forskelsbehandling.

Vurdering vedr. muligheden for dispensation i ligestillingslovens § 3

Som nævnt kan der gives dispensation til foranstaltninger til fremme af ligestilling, der har til formål at forebygge eller opveje forskelsbehandling på grund af køn, jf. ligestillingslovens § 1. Københavns Kommune anfører i sin ansøgning, at "[i]nitiativet er begrundet i et ønske om at fremme ligestilling og øge synligheden af kvindelige rollemodeller i det offentlige rum."

For at der kan ydes dispensation, skal initiativet imidlertid også konkret være *proportionalt* og *nødvendigt* i forhold til formålet.

Vurdering af initiativets proportionalitet

Som argument for initiativets proportionalitet fremhæver Københavns Kommune, at der kun er tale om én konkurrence, hvormed forskelsbehandlingens omfang er begrænset. Dette taler for initiativets proportionalitet.

Det anføres desuden i ansøgningen, at initiativet ikke indebærer en automatisk fortrinsret for kvindelige kunstnere. Dette synspunkt kan *ikke* tiltrædes, da initiativet udtrykkeligt indebærer en ubetinget udelukkelse af mandlige kunstnere alene på baggrund af køn. At initiativet har et begrænset omfang, ændrer ikke på, at det – inden for dets omfang – indebærer en absolut fortrinsret for kvindelige kunstnere. Dette taler imod initiativets proportionalitet.

Vurdering af initiativets nødvendighed

Københavns Kommune har i sin ansøgning fremhævet en betydelig underrepræsentation af kunstværker udført af kvindelige kunstnere i det offentlige rum i København. Dette taler isoleret set for nødvendigheden af at træffe foranstaltninger, der kan udligne kønsforskellen.

Det taler imidlertid afgørende imod initiativets nødvendighed, at der i Københavns Kommunes generelle kunstindkøb i perioden 2022-2025, er en overvægt af kvindelige kunstnere. Dette fremgår af Rådet for Visuel Kunsts årsberetning for 2025, hvoraf det også fremgår, at Rådet ved kunstindkøb lægger vægt på diversitet og ønsker en ligelig fordeling mellem køn, når der købes ind til samlingen.

Der er lagt op til, at skitsekonkurrencen skal bedømmes af et udvalg med repræsentanter fra en bred gruppe af relevante fagligheder og interessenter, herunder Rådet for Visuel Kunst, KVINFO m.fl.

I lyset af de seneste års tendens i Københavns Kommunes kunstindkøb, Rådet for Visuel Kunsts aktive arbejde med ligestilling og diversitet samt bedømmelsesudvalgets sammensætning, vurderes det ikke som nødvendigt på forhånd at udelukke mandlige kunstnere fra at deltage i skitsekonkurrencen.

Konklusion

På baggrund af det ovenfor anførte vurderes det, at ansøgningen fra Kultur-, og Fritids- og Borgerserviceforvaltningen i Københavns Kommune om dispensation fra ligestillingslovens forbud mod forskelsbehandling, ikke bør imødekommes.

Henset til Rådet for Visuel Kunsts aktive arbejde med ligestilling og det foreslåede bedømmelsesudvalgs sammensætning, vurderes det, at det allerede uden at afskære mandlige kunstnere fra deltagelse, vil være muligt at afholde konkurrencen på en måde, der er både saglig og ligestillingsmæssigt og kunstfagligt forsvarlig. Af den grund forekommer det ikke nødvendigt at udskrive en konkurrence om udførelsen af et kunsværk til markering af Kvindernes Internationale Kampdag, hvor kun kvindelige kunstnere kan deltage.